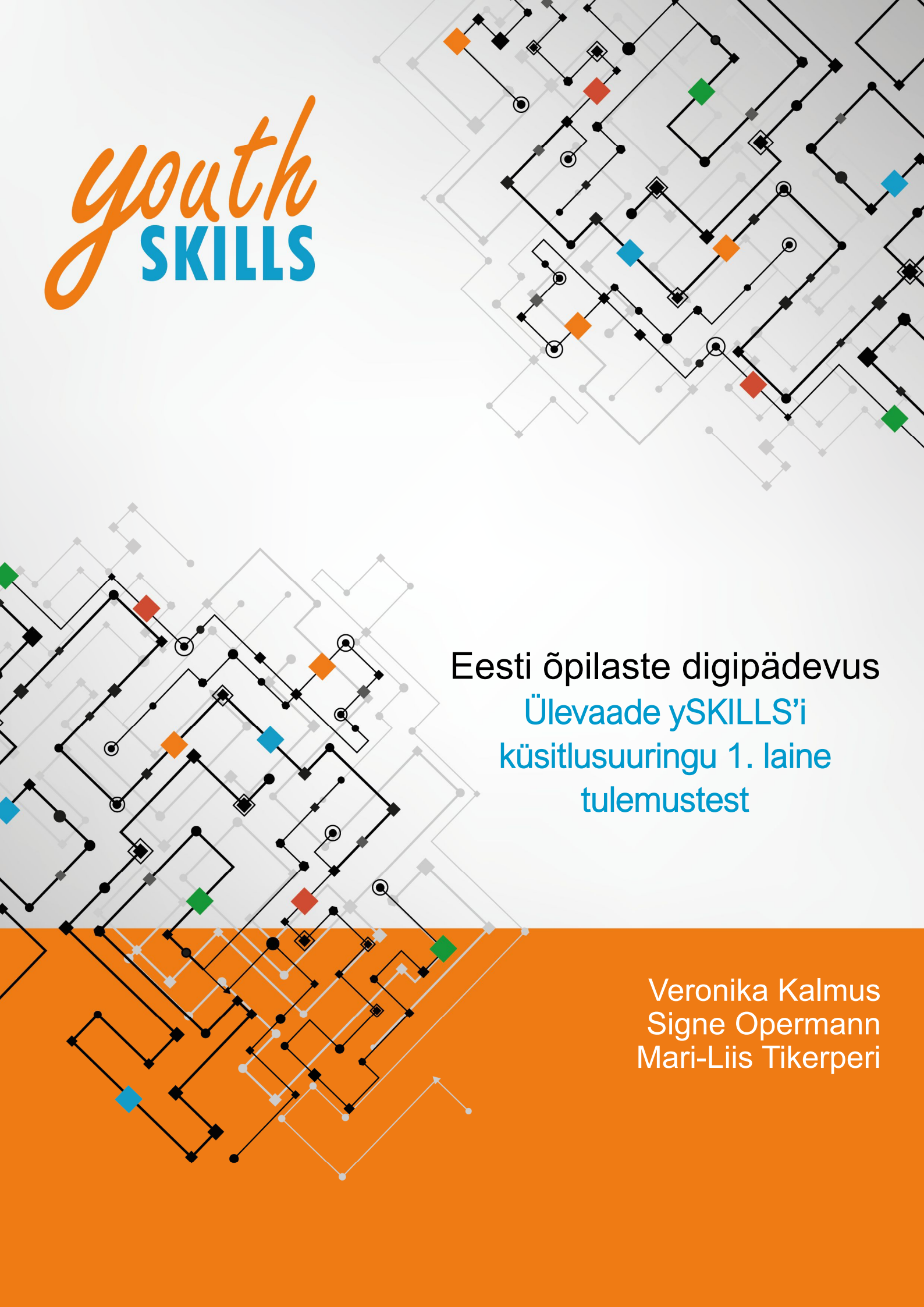




youth  
SKILLS



Eesti õpilaste digipädevus  
Ülevaade ySKILLS'i  
küsitlusuuringu 1. laine  
tulemustest

Veronika Kalmus  
Signe Opermann  
Mari-Liis Tikerperi



## Millest uuring meile räägib?

ySKILLS'i uuring keskendub kuue Euroopa riigi 12–17-aastaste kooliõpilaste digioskustele ja teadmistele sellest, kuidas kasutada digivahendeid, suhelda digikeskkondades ja -platvormidel, otsida ja leida informatsiooni, luua erinevat laadi sisu, tegutseda digimaailmas seaduslikult ning kaitsta ennast ja teisi veebiriskide ja -ohtude eest.

Eestist osaleb uuringus 9 kooli. Esimene küsitluslaine toimus 2021. aasta kevadel, samu õpilasi küsitleme ka 2022. ja 2023. aasta kevadel. Kestvusuuring võimaldab analüüsida noorte teadmistes, oskustes ja hoiakutes toimuvaid muutusi.

Esimese küsitluslaine tulemuste analüüs näitab uuringus osalenud õpilaste vastuste põhjal, et:

- ✓ Eesti kodud on internetiühenduse ning digivahenditega hästi varustatud, kuid märkimisväärsel osal õpilastest on olnud aeg-ajalt probleeme kodus interneti kasutamise, seda ka distantsõppe perioodil.
- ✓ Eesti õpilaste digioskused on keskmiselt kõrgel tasemel. Eriti head on suhtlemisoskused, arendamist vajavad aga sisuloome- ning info otsimise ja töötlemise oskused. Sisuloome ja infootsimisega seotud veebitegevused ei ole noorte seas kaugeltki nii populaarsed kui suhtlemise ja meelelahutusega seotud tegevused.
- ✓ Poisid loovad tüdrukutest mõnevõrra sagedamini digitaalset sisu. Tüdrukud tegelevad veebis rohkem õppimise ning uudiste otsimise ja jälgimisega, lisaks otsivad nad poistest sagedamini tervisealast infot ja uusi sõpru.
- ✓ Eesti õpilased on kursis veebis suhtlemise hea tavaga ning teavad, kuidas oma sõnumeid sotsiaalmeedias nähtavamaks muuta.
- ✓ Valdav osa teab, kuidas kaitsta privaatsust nutiseadmetes ja veebikontodel.
- ✓ Väga väike osa vastanutest oskab programmeerida.
- ✓ Eesti õpilaste teadmised ja oskused on võrdluses teiste riikidega keskmisel tasemel. Mõnevõrra paremad teadmised ja oskused on Soome õpilastel.

Käesolev raport annab graafilise ülevaate peamistest tulemustest ning pakub nende põhjal näidisküsimusi, mille üle õpetajad saaksid koos õpilastega tundides arutleda.

## Kuidas raportile viidata:

Kalmus, V., Opermann, S. & Tikerperi, M.-L. (2022). *Eesti õpilaste digipädevus: ülevaade ySKILLS'i küsitlusuuringu 1. laine tulemustest*. KU Leuven, Leuven: ySKILLS.



Avalikuks kasutamiseks

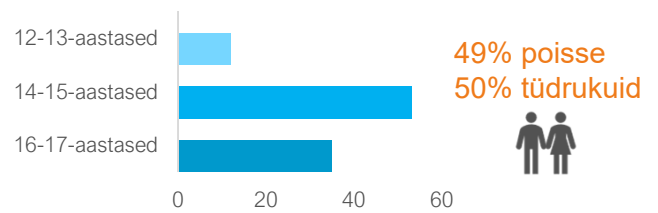


## Lühidalt uuringust

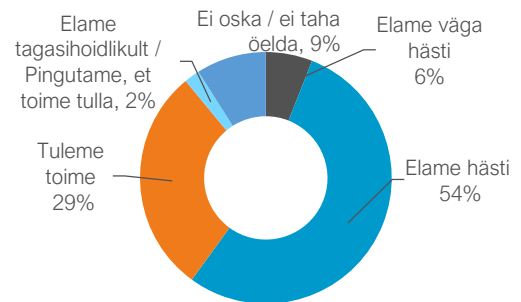
Kuue riigi (Eesti, Soome, Portugali, Itaalia, Poola ja Saksamaa) põhikooliastme õpilased hindasid 2021. aasta kevadel [ySKILLS'i küsitluse](#) käigus oma võimalusi internetti ja erinevaid tehnoloogia-seadmeid kasutada ning vastasid küsimustele igapäevaste veebitegevuste, digioskuste ja teadmiste, erisuguste veebiriskide kogemise ning netikasutuse vanemliku juhendamise kohta.

Eesti kooliõpilased andsid uuringusse panuse lähi-, kaug- või põimõppe tingimustes. Üheksa kooli õpilased täitsid veebiankeedi ühe koolitunni jooksul. Esimeses laines annavad tooni 14-15-aastased õpilased, poisse ja tüdrukuid on uuringu valimis peaaegu võrdselt.

### Vanus ja sugu (%)

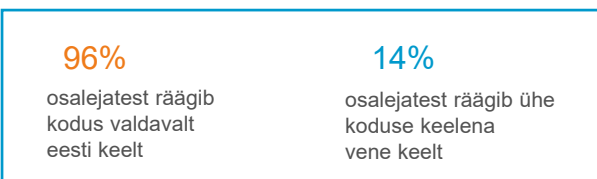


### Kuidas õpilaste pered elavad ja majanduslikult toime tulevad

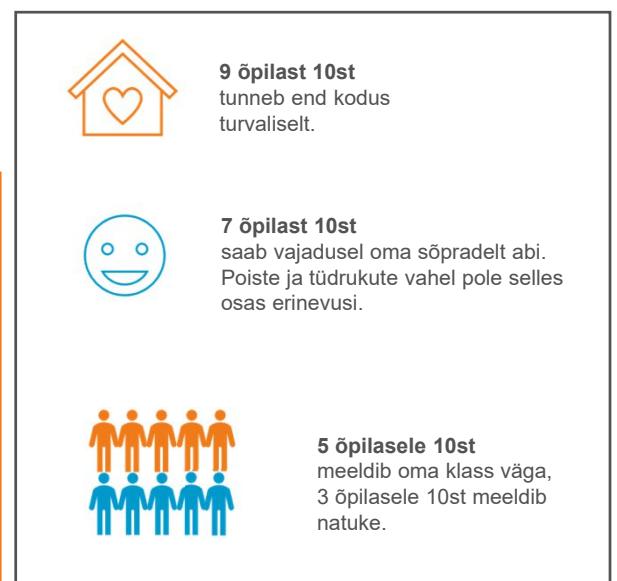
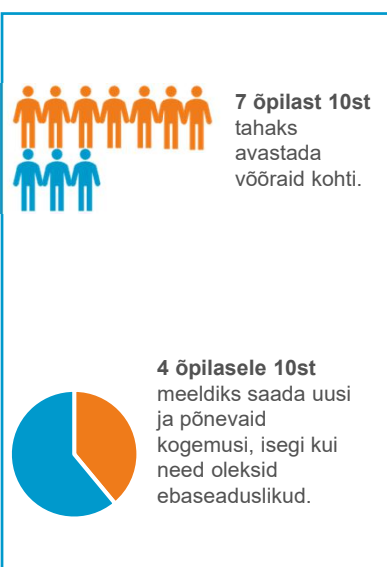


## Ülevaade osalejatest

**1 249** õpilast 9 eesti koolist.



### Enamik õpilasi usub, et suudab suurema osa ette tulevatest probleemidest lahendada.

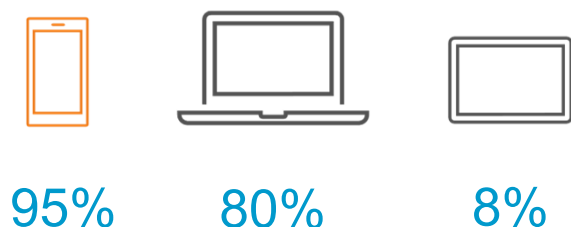


# Interneti kasutamine

Enamik õpilasi kasutab interneti peaaegu iga päev või sagedamini. Nutitelefoniga käib igapäevaselt internetis 9 õpilast 10st. Laua- või sülearvuti abil kasutab iga päev interneti 4/5 õpilastest. Tahvelarvutit kasutab igapäevaselt internetis käimiseks üksnes väike osa õpilastest.



Missuguseid nutiseadmeid ja millisteks tegevusteks te eelistate kasutada? Miks?



Peaaegu kõigil õpilastel on kodus internetiühendus. Vaid üksikutel õpilastel puudub kodune interneti kasutamise võimalus või nad ei osanud küsimusele vastata.

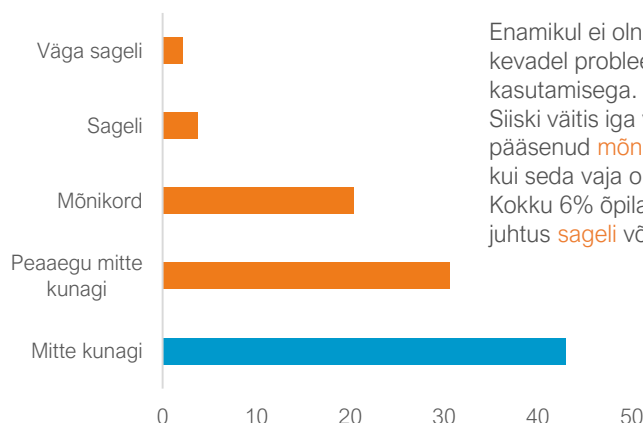


saab kodus interneti kasutada



Missuguseid tehnilisi tõrkeid on teil, näiteks distantsõppe perioodidel, ette tulnud? Kuidas need on lahenenud?

Millistest digivahenditest ja -võimlustest te unistate?



Enamikul ei olnud 2021. aasta kevadel probleemi kodus interneti kasutamisega. Siiski väitis iga viies õpilane, et ei pääsenud **mõnikord** kodus interneti, kui seda vaja oli (nt koolitöök). Kokku 6% õpilastest märkis, et seda juhtus **sageli** või **väga sageli**.

## Hinnanguline internetis veedetud aeg tavalisel koolipäeval (keskmiselt)



tüdrukud  
4,9 tundi



poisid  
4,5 tundi



Kui palju kulub teil päeva jooksul internetis veedetud ajast meelelahutusele ja kui palju õppetööle?

Mida tahaksite oma aja planeerimisel teisiti teha?



# Igapäevased tegevused internetis

## Internetitegevuste Top 4\*



83%

suhtleb sõpradega



81%

kuulab muusikat või vaatab videoid



63%

mängib *online*-mänge



47%

suhtleb oma vanemate või hooldajatega

Millised tegevused internetis on teie jaoks kõige lahedamad?

Poisid mängivad tüdrukutest sagedamini *online*-mänge. Tüdrukud suhtlevad nii sõprade kui ka vanematega ja kuulavad muusikat või vaatavad videoid poistest sagedamini.



## Õppimine ja sisuloome\*



21%

kasutab interneti või telefoni selleks, et õppida midagi uut

15%

kasutab interneti või telefoni selleks, et harjutada midagi, mida on õppinud

11%

loob ja toimetab digitaalset sisu

Tüdrukud harjutavad poistest sagedamini varasemalt õpitut, otsivad uudiseid, uusi sõpru ja tervisealast infot. Poisid loovad sagedamini digisisu.



## Kõige harvemini internetis tehtavad tegevused\*



9%

otsib internetis või telefonis uusi sõpru või tutvusi



8%

otsib veebist uudiseid kohaliku elu, ühiskonna, keskkonna või poliitika teemadel



7%

otsib infot vaimse tervise või psühholoogiliste probleemide kohta



6%

otsib infot füüsilise tervise, vigastuste või ravi kohta

\* Tegevused viimase kuu aja jooksul.

## Sotsialvõrgustikud

98%-l on sotsiaalmeedias oma profiil



64% kasutab privaatsussätteid



6 õpilast 10st on võtnud sõbrakutseid vastu inimestelt, keda nad isiklikult ei tunne või kellega pole silmast silma kohtunud

Tüdrukud kasutavad sotsiaalmeediat ja ka privaatsussätteid sagedamini kui poisid. Vanemad õpilased kasutavad sotsiaalmeediat ning võtavad võõraste sõbra-kutseid rohkem vastu kui nooremad.



Millised kontod või profiilid teil endal on? Kuidas te neid täpsemalt seadistanud olete (nt kui avalikud või privaatsed need on)?

## Jagamine sotsiaalmeedias



on jaganud luba küsimata infot või sisu, mida keegi teine oli privaatselt jaganud



on jaganud enda kohta isiklikku infot inimestega, keda pole kunagi silmast silma kohtunud



6 õpilast 10st on jaganud avalikult mõnd pilti või videot nii, et seda võivad näha inimesed, keda õpilane pole kunagi silmast silma kohtunud

Mida arvate teiste inimeste sisu edasi jagamisest? Rääkige mõnest heast ja mõnest halvast kogemusest.

## Kodanikuosalus



on sotsiaalmeedias mõne poliitilise grupiga liitunud või selle jälgijaks hakanud



on osalenud veebipõhistel protestiüritustel või kampaaniates



on kommenteerinud või arutlenud internetis sotsiaalsel või poliitilistel teemadel

Millised sotsiaalmeedia grupid teile huvi pakuvad? Mida põnevat neis toimub või mida seal räägitakse?

# Digipädevus ja -oskused ySKILLS'i uuringus

**Digipädevus** on suutlikkus kasutada info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat viisidel, mis aitavad jõuda igapäevaelus enda ja teiste jaoks kasulike tulemusteni ning vähendada võimalikke kahjusid. Digipädevus hõlmab teadmisi, oskusi ja hoiakuid ning koosneb mitmest digioskuste rühmast\*.

**4** digioskuste rühma

suhtlemisoskused

tehnilised oskused

sisuloomeoskused

info otsimise ja töötlemise oskused



Iga oskuste rühm hõlmab kolme funktsionaalse mõtlemise ja kolme kriitilise mõtlemisega seotud oskust.

Funktsionaalne dimensioon hõlmab oskust kasutada tehnilisi vahendeid ja teenuseid, teha konkreetseid toiminguid ning navigeerida teabes ja seda hallata. Kriitiline dimensioon kirjeldab suhtlemiseks vajalikke sotsiaalseid oskusi, sisuloomeoskusi, turvalisusega seotud oskusi ning probleemilahenduse oskusi. ySKILLS'i uuring hõlmas kokku 24 digioskuste teematist küsimust\*\*. Allpool on mõned digioskuste näited.

Autoriõigusega kaitstud veebisisu kasutamine ja viitamine  
Privaatsussätete muutmine  
Pilveteenuste kasutamine failide varundamiseks

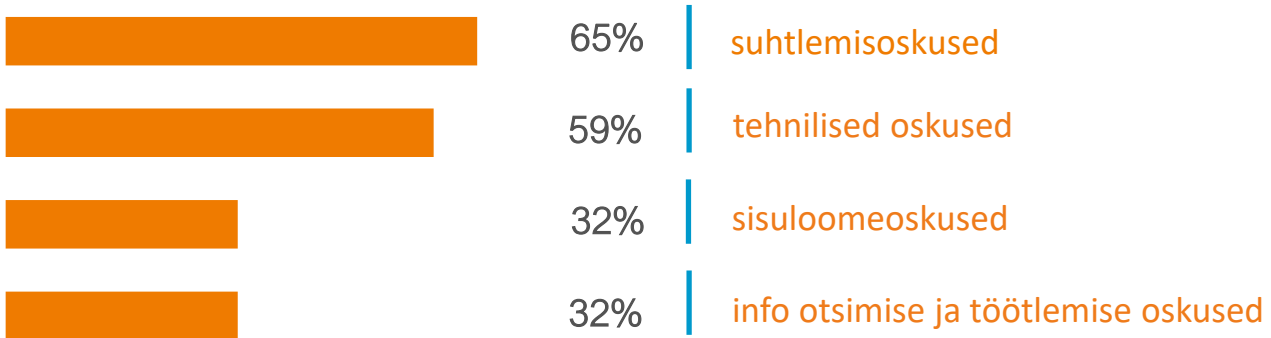
**Funktsionaalne dimensioon**

Internetist leitud info tõele vastavuse kontrollimine  
Veebikiusamise äratundmine ja sellele reageerimine  
Suhtlusolukorrale vastavate viiside ja kanalite valimine

**Kriitiline dimensioon**

Joonis näitab nelja eri tüüpi digioskuste **kõrgel tasemel valdamise** keskmist määra Eesti õpilaste seas.

**Suhtlemisoskused** on kesktlääbi kaks korda paremad võrreldes **sisuloome-** ning **info otsimise ja töötlemise oskustega**.



Mida vanemad on õpilased, seda paremad on nende digioskused kõigi tüüpide lõikes. **Sisuloome-** ning **suhtlemisoskuste** puhul pole vanuselised erinevused aga piisavalt suured üldistuste tegemiseks.



Poisid hindavad oma **tehnilisi, sisuloome-** ning **info otsimise ja töötlemise oskusi** kesktlääbi kõrgemalt kui tüdrukud. **Suhtlemisoskustes** soolisi erinevusi ei esine.



Viie riigi, sealhulgas Eesti õpilaste digioskused on kesktlääbi samal tasemel. Veidi paremad on need Soomes.



Millised neist oskustest on teie jaoks kõige lihtsamad ja millised kõige keerulisemad? Tooge näiteid, kuidas te igapäevaselt eri tüüpi oskusi kasutate.

\* Vt ka: Pedaste, M., Kalmus, V. & Vainonen, K. (2021). Digipädevuse dimensioonid ja nende hindamine põhikoolis. *Eesti Haridusteaduste Ajakiri*, 9(2). <https://doi.org/10.12697/eha.2021.9.2.09>

\*\* Vt eestikeelseid digioskuste küsimusi: Tikerperi, M.-L., Beilmann, M., Kalmus, V., Opermann, S., Helsper, E.J., Schneider, L., van Deursen, A.J.A.M. & van Laar, E. (2021). *youth Digital Skills Indicator. Estonian questionnaire*. Developed for ySKILLS project. [https://zenodo.org/record/5076536#.Yi916o\\_P02x](https://zenodo.org/record/5076536#.Yi916o_P02x)

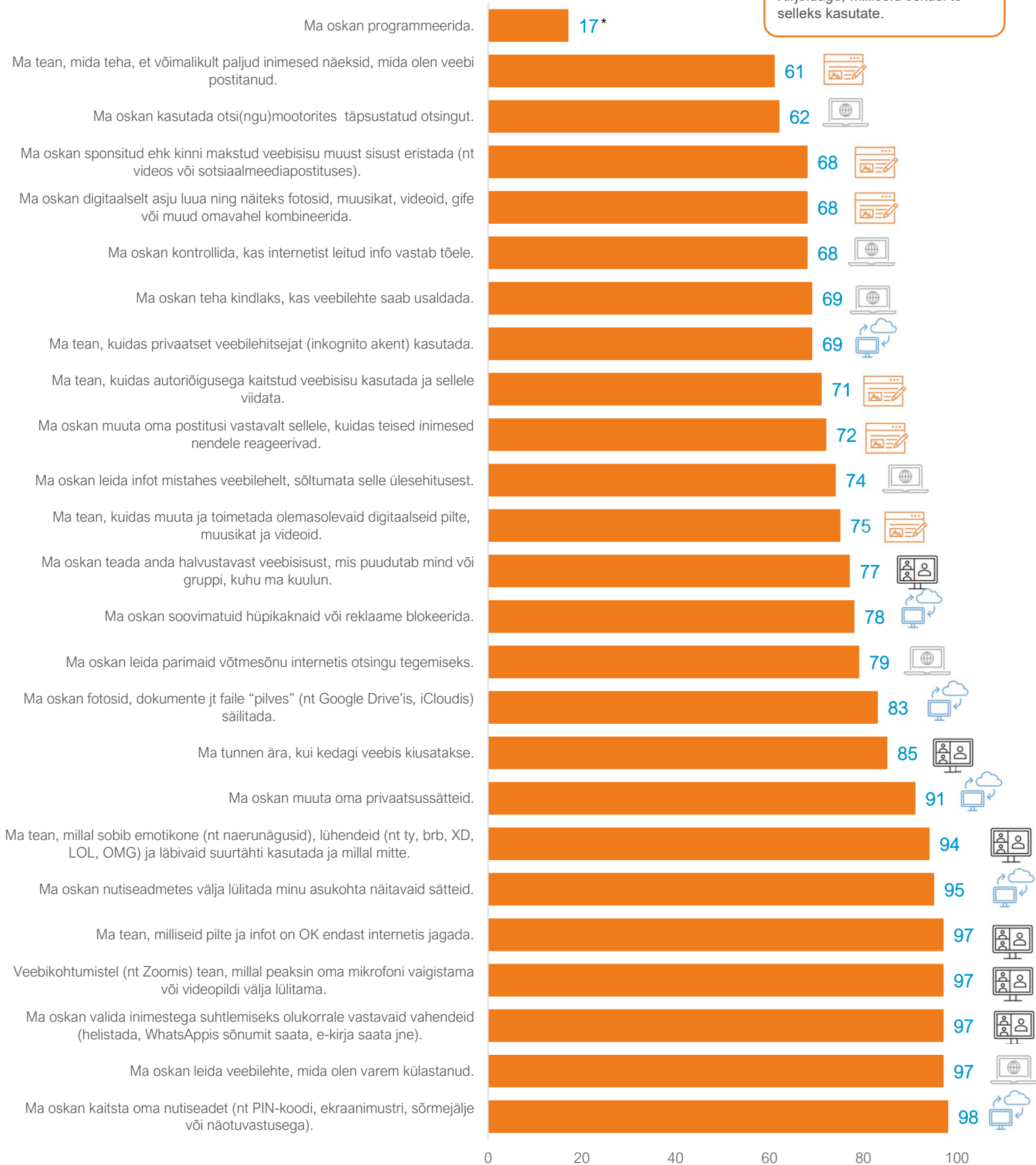


## Enesehinnanguliste digioskuste redel (%)

Vastab täielikult tõele / pigem vastab tõele, et...



Millist sisu te veebis ise loote?  
Kirjeldage, milliseid oskusi te selleks kasutate.



\* Küsimus ei kuulu nelja mainitud digioskuste rühma.



suhtlemisoskused



tehnilised oskused



sisuloomeoskused



Info otsimise ja töötlemise oskused

## Digioskused ja -teadmised

ySKILLS'i küsitluses hinnati õpilaste teadmisi kuue alltoodud väiteküsimuse põhjal. Osa väiteid on õiged, osa aga valed. Õpilased pidid vastusevariantide seast valima ühe enda meelest sobiva vastuse. Variandid olid: „Kindlasti õige“, „Kindlasti vale“, „Pole kindel“, „Ma ei saa aru, mida selle all mõeldakse“ ja „Ei taha öelda“. Joonised näitavad väitele õige vastuse andnud õpilaste osakaalu.



Andke nõu veebis infootsingu tegijale. Kuidas leida just seda õiget infot, mida parajasti vajad?

**Esimene otsingutulemus on alati parim infoallikas.**



42%

vastas õigesti

**Veebis otsingut tehes saavad kõik inimesed täpselt ühesuguse info.**



48%

vastas õigesti

**Esimene postitus, mida sotsiaalmeedias näen, on mõne minu kontakti poolt viimati postitatud.**



23%

vastas õigesti



Kui palju te sotsiaalmeedias ise postitate ja kui paljusid lehti või inimesi te jälgite? Tooge näiteid. Mis teile nende juures kõige enam ja kõige vähem meeldib?

**See, kas ma laigin või jagan mõnda postitust, võib kellelegi teisele halvasti mõjuda.**



32%

vastas õigesti

**Teemaviidete (#hashtag) kasutamine suurendab postituse nähtavust.**



62%

vastas õigesti

**Ettevõtted maksavad inimestele selle eest, et nad kasutaksid nende ettevõtete tooteid oma videotel ja postitustes.**



72%

vastas õigesti

Mida vanemad on õpilased, seda paremad on üldiselt nende teadmised, kuid üksnes kahe viimase küsimuse puhul on erinevused nooremate ja vanemate vahel märkimisväärsed. Poiste ja tüdrukute teadmised olulisel määral üksteisest ei erine.

Eesti õpilaste teadmised on võrdluses teiste riikidega keskmisel tasemel. Kõige paremad teadmised on Soome õpilastel.

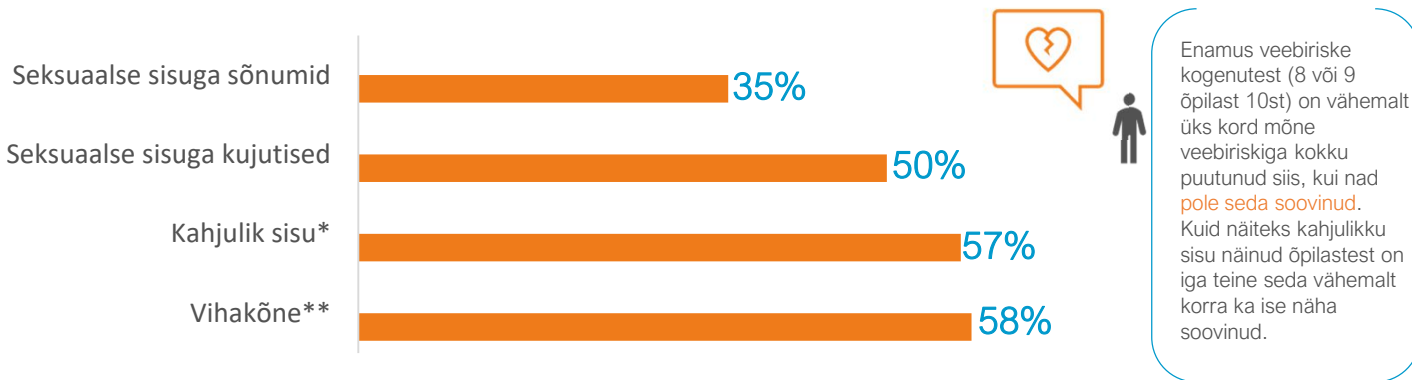




# Veebiriskid

Internetis jõuab laste ja noorteni muuhulgas ka häirivat, sobimatut või kahjulikku sisu. See võib juhtuda nii teadlikult kui ka pahaaimamatult veebis tegutsedes. Oluline on osata häirivat sisu ära tunda ja õigesti käituda.

**Vähemalt pool õpilastest on internetis kokku puutunud seksuaalse sisuga. Üle poole vastanutest on kokku puutunud ähvardava, solvava, häbi, hirmu või ebameeldivustunnet tekitava häiriva sisuga.**

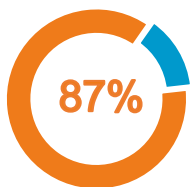


\* Kahjulik sisu hõlmab vägivaldset, vaenu õhutavat, valeinfot põhinevat, ebasobivat seksuaalset jms veebisisu, mis võib esineda väga erinevates vormides.

\*\* Veebis levival vihakõnel ehk veebivihal võib olla eri vorme: ähvardamine, solvamine, häbistamine, rõvedalt ja vastikult käitumine jne.

## Vihakõne

Kuidas te tunnete ära vihasõnumi, kui see tuleb näiteks mõnelt teie sõbralt või sotsiaalmeedia kontaktilt / tuttavalt?



nendest, kes ei soovinud vihakõnet näha, tundsid end selle nägemisest häirituna

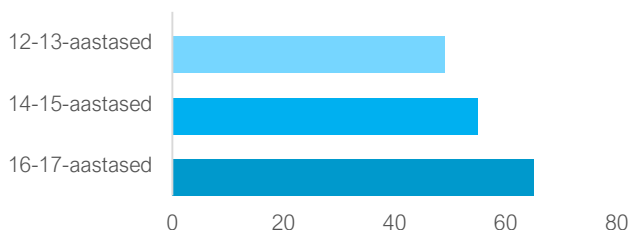


vihakõnet näinutest on tüdrukud



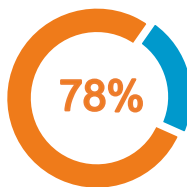
Tüdrukud on vihakõnet näinud poistest mõnevõrra sagedamini ning on tundnud end selle nägemisest ka oluliselt rohkem häirituna.

Vanemate õpilaste hulgas on oluliselt rohkem neid, kes on näinud vihakõnet. Vanus ei mängi olulist rolli selles, kas see kogemus mõjub häirivana.



## Kahjulik sisu

Mida teete, kui näete sotsiaalmeedias või veebis ehmatavat või ebameeldivat sisu või midagi, mis tundub teile täiesti vale?



nendest, kes ei soovinud kahjulikku sisu näha, tundsid end selle nägemisest häirituna

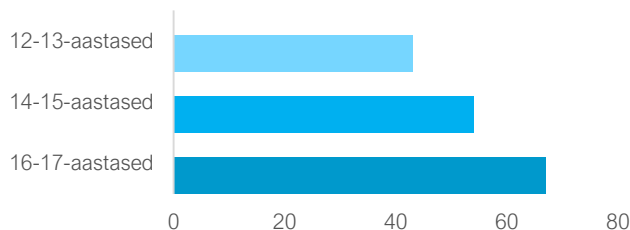


kahjulikku sisu näinutest on tüdrukud



Tüdrukud ja poisid on kahjulikku sisu näinud peaaegu võrdsel määral, kuid tüdrukud on tundnud end selle nägemisest oluliselt rohkem häirituna.

Vanemate õpilaste hulgas on oluliselt rohkem neid, kes on näinud kahjulikku sisu. Nooremad õpilased on tundnud end sellest kogemusest ka oluliselt sagedamini häirituna.





TARTU ÜLIKOOL